

JAUSMŲ KLASIKA

PIRMOJI MOTERIS RAŠYTOJA. APDOVANOTA PULITCERIO LITERATŪROS PREMIJA

EDITH WHARTON

NEKALTYBĖS AMŽIUS

*Subtilus romano pasakojimas slepia
gyvenimo laikinumą ir žmogaus baltos trapumo gelmę*

John Updike

Knjgute.lt

Edith Wharton

NEKALTYBĖS AMŽIUS

Romanas

Versta iš: Edith Wharton, *The Age of Innocence*,
Penguin Books (UK), 1996
© Edith Wharton, 1920

Šis leidinys publikuojamas pagal sutartį su
„Harlequin Enterprises II B.V. / s. à. r. l.“

Visos teisės į šį kūrinį saugomos, įskaitant teisę
atkurti visą arba iš dalies bet kokia forma.

Visi šios knygos personažai yra išgalvoti. Bet koks
panašumas į tikrus asmenis, gyvus ar mirusius, yra
visiškai atsitiktinis.

© Dalia Juodaitytė, vertimas iš anglų kalbos, 2007

© Živilė Adomaitytė, dizainas, 2007

© Corbis/Scanpix, viršelio nuotrauka

© „Svajonių knygos“, 2007

© Knygute.lt, elektroninė versija 2013

PIRMA KNYGA

I

Buvo aštuntojo dešimtmečio pradžios sausio vakaras. Niujorko muzikos akademijos scenoje vyko operos „Faustas“ spektaklis. Dainavo Kristina Nilson.

Nors jau sklido kalbos, kad kažkur, tolimame miesto pakraštyje, netrukus turi būti pradėtas statyti naujas operos teatras, kuris grožiu ir prabanga galės rungtis su didžiųjų Europos sostinių meno šventovėmis, aukštuomenė po senovei kiekvieną žiemą tenkinosi raudonomis auksuotomis, nors jau apšiurusiomis svetingosios Akademijos ložėmis. Konservatyvieji žiūrovai vertino šį teatrą už tai, kad yra mažas, nepatogus ir todėl nepatrauklus „naujesiems žmonėms“, kurie niujorkiečiams jau pradėjo kelti baimę, bet drauge žadino smalsumą. Sentimentalieji liko jam ištikimi dėl istorinių aliuzijų, o melomanai – dėl puikios akustikos, tokios būtinos patalpai, kurioje klausomasi muzikos.

Tą žiemą ponija Nilson dainavo pirmą kartą, ir publika, kurią dienraščiai jau įprato vadinti

rinktine, nuosavomis dvivietėmis kariatomis, talpiais šeimyniniais lando arba kuklesniais, bet patogesniais Brauno vežimaičiais slidžiomis sniegu užverstomis gatvėmis plūstelėjo į teatrą. Atvykti į operą Brauno vežimaičiu buvo taip pat garbinga kaip ir nuosava karieta, o išvykti – nepalyginamai patogiau, nes kiekvienas – kaip tikras demokratas – galėjo iškart sėstis į pirmą iš eilėje išsirikiavusių karietų ir nelaukti, kol dengtoje Akademijos galerijoje sužaižaruos nuo šalčio ir džino paraudusi jo vežėjo nosis. Taip, didžiojo vežikų karaliaus nuojauta neapgavo: pasilinksminimų vietas amerikiečiai trokšta apleisti greičiau negu į jas pakliūti.

Kai Niulandas Arčeris įžengė į savojo klubo ložę, užuolaida pakilo ir prieš žiūrovų akis atsiskleidė scena sode. Tiesą sakant, niekas netrukdydė jam atvykti į teatrą anksčiau. Septintą valandą jis papietavo su motina ir seserimi, tada neskubėdamas surūkė cigarą gotikinėje bibliotekoje, pristatytoje įstiklintų juodojo riešutmedžio spintų ir kėdžių drožinėtomis atkalėmis – vienintelėje patalpoje, kur misis Arčer leisdavo rūkyti. Tačiau Niujorkas visų pirma – sostinė, o juk visi žino, kad sostinėse anksti atvykti į operą nepriimta. Sąvokos „priimta“ ir

„nepriimta“ Niulando Arčerio Niujorke buvo tokios pat svarbios, kaip nesuvokiama totemų baimė, lėmusi jo protėvių likimus prieš daug tūkstančių metų.

Antroji vėlavimo priežastis buvo grynai asmeninė. Jis gaišavo su cigaru todėl, kad giliai širdyje buvo diletantas ir mintys apie artėjantį malonumą dažnai teikdavo jam didesnę pasitenkinimą negu pats malonumas. Tai ypač pasakytina apie subtilius malonumus, o kitokių Arčeris bemaž nepripažino, ir dabartinė akimirka, kurios jis laukė, žadėjo būti tokia nepakartojama ir nuostabi, kad... Žodžiu, net jeigu savo atvykimą jis būtų derinęs su primadonos antreprenieriu, nebūtų galėjęs atvažiuoti į Akademiją tinkamesniu laiku, nes dabar ji dainavo: „jis myli... nemyli... jis myli mane!“ ir tyrais kaip rasa garsais šlakstė byrančius ramunių žiedlapius.

Žinoma, ji dainavo ne „jis myli mane“, o „M'ama!“ – juk pagal nepakeičiamą ir neginčytiną muzikos pasaulio dėsnį prancūzų operoje vokišką tekstą, kurį dainuoja švedų operos artistas, privalu išversti į italų kalbą, kad angliškai publika geriau jį suprastų. Niulandui Arčeriu šis dėsnis atrodė toks pat natūralus kaip ir kitos jo gyvenimą apibrėžiančios nuostatos.

Tarkime, kad plaukus reikia šukuotis dviem šepčiais sidabrinėmis rankenomis su žydro emalio monogramomis arba kad visuomenėje nieku gyvu nevalia pasirodyti be gėlės – pagidautina gardenijos – atlape.

- M 'ama... non m'ama...- dainavo primadona,- m'ama!..

Sulig paskutiniu visa nugalinčios meilės proveržiu ji priglaudė prie lūpų apskabytą ramunę ir pakėlė didžiules akis į suktą juodbruvo neūžaugos Kapulio-Fausto fizionomiją: įsispraudęs į ankštą violetinę liemenę, užsivožęs kepurėlę su plunksna jis bergždžiai stengėsi suteikti veidui tokią pat tyrą ir nekaltą išraišką, kokia švietė jo naivioji auka.

Atsišliejęs į sieną klubo ložės gilumoje Niulandas Arčeris nusigrėžė nuo scenos ir ėmėsi apžiūrinėti kitą salės pusę. Tiesiai priešais jį buvo misis Menson Mingot ložė. Neapsakomai nutukusi senė jau seniai nebegalėjo lankytis operoje, tačiau madinguose spektakliuose jai visada atstovaudavo kas nors iš jaunesniųjų šeimos narių. Šį kartą pirmoje eilėje sėdėjo jos marti misis Lavel Mingot ir duktė misis Veland, o už brokatais apsitačiusių matronų nugarų nutūpusi jauna mergina balta suknele lyg pakerėta nenuleido akių nuo įsimylėjėlių sceno-

je. Tą akimirką, kai nuščiuvusioje salėje nus-kambėjo ponios Nilson „M’ama!“, – dainuo-jant ariją su ramune kalbos ložėse visada nu-tildavo, – merginos skruostuose plykstelėjęs šiltas raudonis užliejo veidą iki pat šviesių plaukų pašaknių ir nudažė aukštą stangrią krū-tinę iki kuklaus tiulio šalikėlio, prie kurio buvo prisegtas vienut vienintelis gardenijos žiedas. Ji nuleido akis į didžiulę pakalnučių puokštę, kurią laikė ant kelių, ir Niulandas Arčeris pa-matė, kaip baltomis pirštinaitėmis apmautų pirštų galiukai atsargiai palietė žiedelius. Jis patenkintas atsiduso ir vėl nukreipė žvilgsnį į sceną.

Dekoracijoms lėšų, regis, nepagailėta, ir jų prašmatnumą pripažino net tie, kuriems, kaip Arčeriu, teko lankytis Paryžiaus ir Vienos ope-roje. Visą priekinę scenos dalį iki pat ramos dengė smaragdų žalumo gelumbė. Viduryje iš simetriškų žalių gauruotų samanų kauburėlių, atitvertų kroketo varteliais, kilo krūmokšniai, iš pažiūros panašūs į apelsinmedžius, tačiau pilni ryškiai raudonų rožių žiedų. Milžiniškos našlaitės, kur kas didesnės už rožes ir gerokai primenančios raštuotas servetėles plunks-noms valyti, – tokias parapijietės siuvinėja ir dovanoja madingiems kunigams, – margavo

samanose po rausvais krūmais, o vienur kitur, užbėgdamos už akių gamtos stebuklams, kuriuos dar sukurs Liuteris Berbankas, ant rožės krūmo puikavosi įskiepytos prašmatnios ramunės.

Šio stebuklų sodo viduryje stovėjo ponia Nilson – su balto kašmyro ir žydro atlaso suknele, prie mėlyno dirželio kabojo kapšelis, o ant muslinu aptemptos krūtinės tvarkingai supintos sviro storos geltonos kasos. Droviai nuleidusi akis ji klausėsi karštų pono Kapulio prisipažinimų ir apsimetė, kad nesupranta aistringų jo užuominų, kai šis mostu ar žvilgsniu reikšmingai parodydavo į dailaus mūrinio namo, įstrižai prasikišusio iš už kulisų scenos dešinėje, pirmo aukšto langą.

„Meilutė! Ji net neįtaria, apie ką čia kalbama“, – pamanė Niulandas Arčeris, vėl nužvelgęs mintyse paskendusią merginą su pakalnutėmis. Tada įsmeigė mąslų žvilgsnį į jaunutį veidą – savininko žvilgsnį, kuriame pasididžiamas savo vyriška patirtimi buvo sumišęs su virpulinga pagarba begaliniam jos tyrumui. „Mes kartu skaitysime „Faustą“... Italijos ežerų pakrantėse“, – tarė sau Arčeris, miglotas svajones apie jo laukiantį medaus mėnesį suplakęs su literatūros šedevrais, kurių tikrąją pra-

smę jam teks atskleisti jaunajai žmonai. Juk šiandien Mėja Veland leido suprasti, kad „nėra jam abejinga“, – šventoji Niujorko merginų pripažinimo formulė, – ir štai vaizduotė, aplenkusi vestuvinį žiedą, sužadėtuvių bučinį ir maršą iš „Lohengrino“, jau piešia juos abu stebuklingų Europos senovės grožybių apsuptyje.

Jis anaip tol netroško, kad būsimoji misis Niuland Arčer būtų naivuolė. Tikėjosi, kad jo inteligencijos ir sumanumo paveikta žmona įgis aukštuomenės žmogui būtino takto, suspindės sąmojumi ir užims deramą vietą tarp populiariausių „naujojo rato“ damų, kurios pagal nusistovėjusį paprotį geba su žavia pašaipa priimti vyrų garbinimą. Jeigu jam būtų šovusi mintis žvilgtelėti į savo tuščiagarbiškumo gelmes, – kartais tai beveik pavykdavo, – būtų aptikęs ten svajonę apie žmoną, tokią pat patyrusią ir pasirengusią įtikti, kaip toji ištekėjusi dama, kurios kerai bemaž dvejus metus drumstė jo vaizduotę. Žinoma, pageidautina, kad ji būtų stipresnė už tą nelaimėlę, kurios silpna sveikata gerokai temdė jos pačios gyvenimą, o kartą netgi sugriovė jo visos žiemos planus.

Jis nė karto nepasivargino pasvarstyti, kaip šiame žiauriame pasaulyje galėjo gimti ir išlik-

ti toks stebuklas iš ledo ir ugnies. Nenorėjo nieko analizuoti, jam pakako turėti savo nuomonę, – juk tokios pat nuomonės laikėsi visi kruopščiai susilaižę, baltomis liemenėmis vilkintys, gėlytes atlapuose segintys džentelmenai, kurie vienas paskui kitą ėjo į klubo ložę, draugiškai su juo sveikinosi ir kritiškai kreipė binoklius į pulkelį damų – esamos sistemos produktą. Minties ir meno srityje Niulandas Arčeris laikė save neginčytinai iškilesniu už šituos rinktinius senosios Niujorko aukštuomenės atstovus. Jis tikrai daugiau skaitė, daugiau svarstė ir netgi pasaulio buvo matęs kur kas daugiau nei jie. Kiekvienas atskirai aiškiai jam neprilygo, bet visi kartu jie buvo „Niujorkas“, ir įprotis laikytis vyriško solidarumo vertė jį priimti jų pažiūras visais vadinamosios dorovės klausimais. Jis instinktyviai jautė, kad mėginimas eiti savo keliu būtų pernelyg varginantis ir dar atsiduotų prastu tonu.

– Ne, jūs tik pažiūrėkite! – šūktelėjo Lorencas Lefertsas ir staigiai nukreipė binoklį nuo scenos.

Lorencas Lefertsas Niujorke buvo didžiausias autoritetas gero tono klausimais. Niekas kitas nepaskyrė tiek laiko šio painaus ir patrauklaus dalyko studijoms. Tačiau kad taip nuosekliai ir

išsamiai jį išmanytum, vien studijų aiškiai negana. Tereikia permesti žvilgsniu Lefertą, nuo iškilios, aukštos kaktos ir nuostabių šviesių ūsų linkio iki lakiniaus bateliais apautų ilgų kojų priešingame jo elegantiškos posausės figūros poliuje, kad suprastum: žmogui, kuris moka taip atsainiai dėvėti šitokius brangius drabužius ir būdamas tokio aukšto ūgio geba taip tingiai ir grakščiai judėti, geras tonas – įgimta savybė. Pasak vieno jauno Lefertso gerbėjo, „jeigu kas ir gali patarti, kada tinka dėvėti fraką, o kada smokingą, tai nebent Laris Lefertsas.“ O dėl balinių batelių ar lakuotų batų jo autoritetas buvo neginčytinas.

- Dieve, - pasakė jis ir tylomis perdavė binoklį senajam Silertonui Džeksonui.

Pasekęs Lefertso žvilgsnį Niulandas Arčeris suprato, kad šią nuostabą sukėlė misis Mingot ložėje pasirodęs visai naujas asmuo. Tai buvo grakšti jauna moteris, kiek žemesnė už Mėją Veland, tirštomis kaštoninėmis garbanomis, ties smilkiniais suspaustomis siauru briliantiu lankeliu. Dėl šukuosenos ir mėlynos akso- mo suknelės, aukščiau liemens mažumėlę te- atrališkai sujuostos diržu su didele senoviška sagtimi, moteris, kaip sakydavo tais laikais, buvo šiek tiek à la Josephine. Taip neįprastai

vilkinti dama, regis, visai nepastebėjo savo aprangos sukkelto susidomėjimo. Gal kokią minutę pastovėjusi ložėje ji pareiškė misis Veland abejojanti, ar verta jai užimti paskutinę vietą dešiniajame kampe priekyje, tada lengvai šyptelėjusi nusileido pastarosios įkalbinėjimams ir atsisėdo šalia jos brolienės misis Lavel Mingot, kuri buvo įsitaisiusi kairiajame kampe.

Misteris Silertonas Džeksonas gražino Lorencai Lefertsui binoklį. Visas klubas instinktyviai grįžtelėjo laukdamas, ką pasakys senis, nes misteris Džeksonas buvo toks pat didis šeimos ryšių žinovas, kaip Lorencas Lefertsas – gero tono specialistas. Jis buvo nuodugniai ištyrinėjęs visas Niujorko genealoginių medžių atšakas ir galėjo ne tik išaiškinti tokį sudėtingą klausimą kaip Mingotų (per Torlių šeimą) ir Pietų Karolinos Dalasų giminystės laipsnis arba Filadelfijos Torlių vyresniosios kartos giminystės ryšiai su Olbanio Čiversais (nieku gyvu nesupainioti su Mensono Čiversais iš Universiteto aikštės), bet taip pat išvardyti svarbiausius skiriamuosius kiekvienos šeimos bruožus, tokius kaip jaunesniosios Lefertsų kartos (tų iš Long Ailendo) fantastiškas šykštumas, lemtingas Rašvortų polinkis į itin kvailas santuokas

arba dvasios negalia, kertanti kas antrą Olbano Čiversų kartą, dėl kurios niujorkietės jų giminaitės atsisako už jų tekėti - jeigu neminėsime katastrofiškų pasekmių susilaukusios nelaimingosios Medoros Menson santuokos, kuri, kaip visi žino... Beje, jos motina buvo iš Rašvortų.

Be šito genealoginių medžių miško, tarp įdubusių misterio Silertono Džeksono smilkinių pošvelnia žila ševeliūra tilpo didžiumos paslaptinių ir skandalingų istorijų, pastaruosius penkiasdešimt metų rususių po ramiu Niujorko aukštuomenės paviršiumi, sąvadas. Jo žinios buvo tokios išsamios, o atmintis tokia aštri, kad manyta jį esant vieninteliu žmogumi, galinčiu papasakoti jums, kas iš tikrųjų yra bankininkas Džulijus Bofortas arba kas nutiko gražuoliui Bobui Spaiserui, senosios misis Menson Mingot tėvui, kuris taip paslaptinai pradingo - kartu su solidžia jam patikėtų pinigų suma - nepraėjus nė metams po vestuvių, tą pačią dieną, kai žavioji ispanų šokėja, audrinusi lūžtančią senosios operos Artilerijos gatvėje salę, išplaukė į Kubą...